

Antwoordkaternen bij “De Nederlanden in de 16-de en 17-de Eeuw” [Eureka 2 HV]

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen* zinnen van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. *Voor* in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. *Achterin* het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
 - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
 - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
 - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 9 →; de vraag staat bij 9.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

Tijdvak 5

1 centraal bestuur vanuit Brussel (politiek), 1 godsdienst (godsdienst), belastingen (economie)
1.1 zie boven.

2.1 Vlaanderen

2.2 xxx

2.3 doordat er maar 1 godsdienst toegestaan werd.

2.4 xxx

2.5 xxx

3 xxx

3.1 xxx

3.2 Om hun macht te vergroten

4. De Nederlanden in de Middeleeuwen

1. xxx Zie instructie

1.1. Artois, St. Pol, Vlaanderen, Henegouwen, Kamerijk, Namen, Luik, Brabant, Zeeland, Holland, Nedersticht, Oversticht, Gelder, Veluwe, Zutphen, Limburg, Friesland

1.2. langs de Rijn (Oude Rijn)

1.3. alle gewesten in Duitse Rijk, behalve Vlaanderen, Artois,

1.4. → (= zelf doen)

2 →

2.1. xxx

2.2. xxx

3 →

3.1. textiel: Vlaanderen, Brabant, Henegouwen, Holland

metaal: Namen, Luik, Brabant,

mijnbouw: Henegouwen, Namen, Luik, Limburg

scheepsbouw: Holland, Zeeland, Vlaanderen

visserij: Friesland Holland, Oversticht, Zeeland

3.2. Vlaanderen, Henegouwen, Brabant, Holland

3.3. landbouw: agrarisch-stedelijke samenleving

1 1588

5. De Nederlanden komen in opstand

De Nederlanden onder Karel V

1Extra opdracht VWO: xxx

1.1. Bourgondische -, Oostenrijkse (Habsburgse) -, Spaanse

1.2 Johanna x Filips de Schone (ouders)

1.3 Maria x Maximiliaan (opa)

Eureka 2 hv

1.4 Maria x Maximiliaan (oma)

1.5 huwelijken binnen de familie (neven-nichten)

2 Brussel

2.1 Xxx = zelf doen!!!!

3 xxx (let op de titels van de paragrafen!)

5.2 Oorzaken van de Nederlandse Opstand

De politieke oorzaak van de opstand

4Karel V (1515-1555), Filips II (1555-(1588)).....

5→ Zie instructie

5.1Oorzaak, reden, aanleiding (ORA)

5.2Oorzaak = waardoor; reden = waarom; aanleiding= wanneer gaat...beginnen

5.3Oorzaak

6bestuur en macht

6.1 Door welk politiek probleem ontstaat de Opstand in de Nederlanden

6.2 centralisatie versus particularisme; probleem: centralisatiepolitiek vermindert macht van adel en steden, die vasthouden aan particularime

6.3 →

6.4 Zie onder

	Centralisme	particularisme
Personen/groepen	Karel-Filips. Ambtenaren in Brussel	Adel, steden
Centrale bestuursorganen	Landsheer/landsvoogd; geheime raad, raad van financiën	Raad van State, Staten-Generaal
	Centralisme	particularisme
Gebeurtenissen uit 5.2.1.	Hard optreden Granvelle voert centralisatie door	Smeekschrift van edelen
Illustraties blz. 63 en 65	Kouwenberg	smeekschrift

7 voorrechten (rechten die de een wel heeft, maar de ander niet)

7.1 particularisme: het gaat hier om bijzondere rechten van adel en steden

8.1 Willem van Nassau: = Willem van Oranje

8.2Hij is Duitser, maar blijft zijn nieuwe vaderland trouw

8.3prins van Oranje

8.4de koning van Spanje heb ik altijd geëerd

8.5 Filips II

De godsdienstige oorzaak van de opstand

9 geloof en kerk

9.1 door welk godsdienstig probleem ontstaat de Opstand in de Nederlanden?

9.2De regering van de Nederlanden staat geen andere godsdienst (kerk) dan de RKK toe

Eureka 2 hv

10.

	Rooms-katholicisme	protestantisme
geloofsbronnen	Bijbel + geestelijkheid + heiligen	bijbel
kerkdienst	Zeven sacramenten met veel rituelen	Bijbellezing + psalmen
Uiterlijk van de kerk	Rijk versierd; altaar	Eenvoudig ingericht; kansel (preekstoel)

11 Geen kinderdoop ; spoedige terugkeer van Jezus op aarde

11.1 [de] sacramenten niet erkent (zoals oliesel); (2) geen voorwerpen aanbidt (zoals kruisbeeld)

11.1.1.2 Zij wordt gewurgd (“...door de strik aan te draaien...” en vervolgens verbrand op de brandstapel tot er niets meer van haar over is, zodat niets meer aan haar zal herinneren (“...gebrant tot polveren [poeder/as] tot sulcs, dat van huer geen memorie meer en zij...”)

12 precieze naleving van de bijbel; gelovigen kiezen bestuurders van kerkelijke gemeenten

12.1 gereformeerden en hervormden

13.1 [op muren /aan deuren opgehangen, of voorgelezen] aankondigingen van de regering (in dit geval over het geloof)

13.2 ‘zachte doodstraf’; ‘harde doodstraf’; in beslagname bezit

De economische oorzaak van de opstand

14 bestaansmiddelen, inkomen en bezit

14.1 Door welk economisch probleem ontstaat de Opstand in de Nederlanden?

14.2 De kooplieden in de steden wilden vrije handel, geen bemoeizucht van landsheren

15 →

15.1 aantal inwoners per vierkante kilometer

15.2 Brugge, Gent, Brussel, Antwerpen, Luik

15.3 Amsterdam, Rotterdam

15.4 bevolkingsdichtheid: Vlaanderen en Holland.

De aanleiding tot de opstand

16 wanneer gaat (door welke gebeurtenis) gaat de Opstand in de Nederlanden beginnen?

17 Filips II stuurt strafleger na de Beeldenstorm

18 →

18.1 xxx

18.2 [als mensen (personen of groepen mensen) iets willen of niet willen dan gaat het om redenen]

18.3 Filips: Beeldenstorm; Willem: strafleger van Alva

18.4 als ‘Nederlanders’ zich gaan verzetten tegen strafleger

18.5 - geschreven en ongeschreven, want

- subjectief, want; dus standplaatsgebondenheid is

- secundair, want

19. xxx

- 20 **Extra opdracht VWO.** Citaat: Willem van Oranje heeft Beeldenstormers bestraft en blijft trouw aan Filips en kerk:”de orde te herstellen en ik ervoor zorgen zal dat de heilige diensten voortgezet zullen worden”,....

5.3 De gebeurtenis: de Nederlandse Opstand

21 xxx = zelf doen

21.1 xxx

21.2 xxx

22. →

22.1 verbannen uit rijk van Filips; contactverbod; vogelvrij (burgers mogen hem doden)

22.2 aanstichter van onlusten.....misdadiger en verrader

22.3 primair: de tekst is door Filips persoonlijk goedgekeurd

- 23 **Extra opdracht VWO.** Aan de ene kant wel, want Willem van Oranje heeft inderdaad trouw gezworen aan Filips II en Filips heeft de soevereine (= hoogste) macht hier in de Nederlanden.

Maar aan de andere kant niet. Door een prijs op het hoofd te zetten van Willem van Oranje handelt hij in strijd met de christelijke leer en tevens geeft hij daarmee het verkeerde voorbeeld aan zijn onderdanen.

23.1xxx

23.2Filips onderdrukt [de vrijheid van] de burgers (onderdanen)

23.2gevolg: ban: 1580 → afzwering: 1581

24→

24.1geschreven

24.2ongeschreven (met weinig tekst)

24.3secundair (1874!)

24.4primair (maker aanwezig bij terechtstelling)

24.5ze zijn edelmoedig (kunnen vergeven)

24.6ze zijn moordenaars van ongewapende burgers

25xxx

26xxx

5.4. de gevolgen van de Opstand

27. →

27.1./ 27.2.

Directe gevolgen	Soort gevolg	Indirecte gevolgen
1. scheiding Nederlanden	p	Nederland, België en Luxemburg
2. Antwerpen verdwijnt als belangrijke handelsstad	e	Amsterdam wordt belangrijkste handelsstad
3. adel gaat achteruit	s, p	Hogere burgerij wordt belangrijkste groep
4 calvinisme leidende godsdienst in noorden	g	Discriminatie andere geloven

Eureka 2 hv

- 28 staatsvorm zonder gekroond staatshoofd
 - 28.1 monarchie (=met gekroond staatshoofd)
 - 28.2 Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelre, Utrecht, Holland, Zeeland
 - 28.3 Noord-Brabant, Limburg
- 29 gewetensvrijheid: je mag denken wat je wilt; geen godsdienstvrijheid: je mag niet in het openbaar voor je mening uitkomen.
- 30 Xxx
- 31 Xxx

!!Vergeet niet de samenvattingopdracht te maken!!!!!!!!!!!!!!

(mocht je hiermee problemen hebben dan **moet je op tijd** vragen stellen in de les)

Hoofdstuk 6: De Republiek in de Gouden Eeuw

6.1 De economische ontwikkeling

1 De periode van bloei economie, kunsten en wetenschap in Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden ten tijde van de 17de eeuw

2 Opslag en overslag van goederen

2.1 nijverheid: scheepsbouw/-reparatie; bewerking / veredeling grondstoffen; scheepsuitrusting (voedsel en materieel); bank- en verzekeringswezen

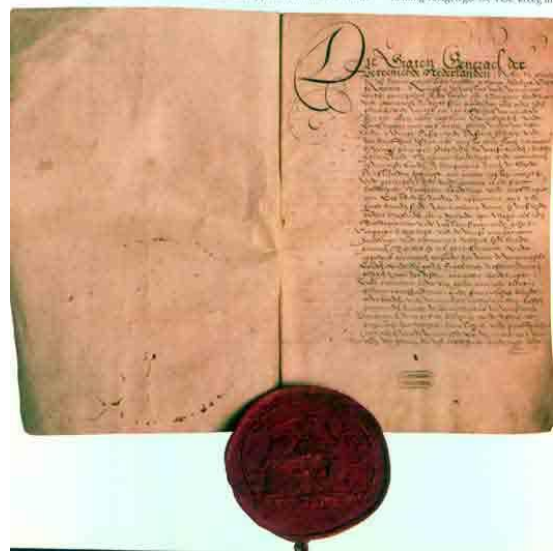
2.2 Dit alles staat in dienst van handel

3 zie onder

Handelsgebied	waarde van de invoer in guldens	percentage	producten
Oostzee	12.500.000	41	
Noorwegen	1.500.000	5	
Noord-Rusland	1.500.000	5	
Noord-Duitsland	2.000.000	7	
Engeland, Schotland, Ierland	4.400.000	14	
Noordwest-Frankrijk	1.700.000	6	
Zuidwest-Frankrijk	3.000.000	10	
Spanje, Portugal, Middellandse Zee	3.000.000	10	
Voorbijlandvaart Frankrijk-Oostzee	400.000	1	
Walvisvaart	400.000	1	
Totaal	30.400.000	100	

Eureka 2 hv

- 3.1.....
- 3.2bewindvoerders uit zes kamers kiezen de Heren XVII
- 3.3samenbundeling voorcompagnieën
- 3.4overheidsbevoegdheden (heeft bijvoorbeeld Shell niet!)
- 3.5handelsmonopolie
- 3.6 90,- gulden [$450 \times 2 = 900 \times 2 = 1800$; $1800 / 2,50 = 720$ stuks stof; 720×30 pond = 21600 pond kruidnagelen. Kosten kruidnagelen: $21600 \times 0,25 = 5400$ gulden. Aanschaf 450,- verkoop 5400,- winst = 4950 gulden]
4. →
 - 4.1. xxx (**tip:** verkopen – equipage!)
 - 4.2. xxx
 - 4.3. vanaf 1780
- 5 VOC: Zuid-Afrika, Indische Oceaan, Grote Oceaan;
WIC: Afrika, Amerika
 - 5.1 gebruik voor 37.1. een historische atlas
 - 5.2 gebruik voor 37.2. een historische atlas
- 6 Amsterdam levert 8 van de 17 Heren XVII van het hoofdbestuur van de VOC
 - 6.1 (1) Amsterdam het meeste kapitaal inlegt en (2) Amsterdam de grootste stad is

Octrooi (vergunning) van de Staten-Generaal voor de VOC

Oude schoolplaat: De Dam van Amsterdam in de Gouden Eeuw

6.2 'Nederland' groeit uit tot een koloniale macht

- 7→ = Zie instructie
- 7.1 door VOC geplaatste Hollanders op Indonesische akkers (perken)
 - 7.2 om de verdreven Indonesiërs te vervangen
 - 7.3 xxx
 - 8 **vestiging:** bevolking uit Europa vestigen als boeren; **exploitatie:** handelsposten stichten voor monopolie
 - 8.1 Zuid-Afrika
 - 8.2 Indonesië
 - 8.3 Nieuw Nederland: 1664; Zuid-Afrika: 1815; Indonesië: 1949; Nieuw-Guinea: 1963; Suriname: 1975

VOC kaart uit 1660

8.4 Antillen, Aruba

6.3. De maatschappelijke (sociale) ontwikkeling in De Republiek

- 9 **stand:** familie en familiebezit (geboorte); **klasse:** kennis, bezit,, inkomen
- 9.1 standen: Adel en Burgerij
klassen: patriciaat, brede burgerij, middenklasse, loontrekkers, bezitslozen
- 9.2 patriciaat heeft politieke macht (functies) en de brede burgerij niet
- 9.3 er is veel werk, maar dat werk is niet zeker (veel tijdelijk werk) of er is vaak crisis door oorlog / te weinig graaninvoer waardoor de broodprijs (dagelijks voedsel) enorm steeg.

10 Opdracht VWO

Wél: joden mogen poorter worden; stadsbestuur verbiedt het joden te mishandelen. **Niét:** er zijn anti-joodse rellen

6.4 Politieke ontwikkeling

Het bestuur

- 11 →
 - 11.1 staatsvorm zonder gekroond staatshoofd
 - 11.2 monarchie
 - 11.3 Friesland, Groningen, Overijssel, Gelre, Utrecht, Holland, Zeeland
 - 11.4 Drenthe; Staats-Vlaanderen, Staats-Brabant, Staats-Limburg
 - 11.5 Staats- zijn Generaliteitslanden. Ze mogen zichzelf niet besturen, ze worden bestuurd door de Staten-Generaal en Drenthe was te arm.
 - 11.6 Verklarende vraag. Dit kun je zien aan het vraagwoord ‘waarom’.

- 12 →
 - 12.1 Zie tabel
 - 12.2 Zie tabel

Republiek	Karel V
1. Republiek	monarchie
2. Macht bij gewestelijke staten /statenbond	Eenheidsstaat o.l.v. landsheer (=Karel)
3. Geen geestelijkheid	Geestelijkheid heeft politieke functies

13 Stadhouders

- 13.1 gewestelijke verdediging; benoemen van stedelijke bestuurders, gratie verlenen
- 13.2 staatshoofd: verdediging, buitenlandse politiek, besturen van Generaliteitslanden
- 13.3 last= opdracht meekrijgen van je gewest; ruggespraak = overleggen met je gewest voordat je gaat stemmen

Politieke tegenstellingen

14 prinsgezinden en staatsgezinden

Eureka 2 hv

14.1 Maurits en Van Oldenbarnevelt

14.2 Willem III en Johan de Witt

15 Engeland is grootste gevaar (handelsconcurrentie)

15.1 xxx

15.2 Macht

16 **Opdracht VWO:** het uitschakelen van politieke tegenstanders

16.1 er is een beschuldiging gezocht om van hem af te komen

16.2 →

16.3 Van Oldenbarnevelt krijgt (schijn-)proces; De Witt: vermoord door volksmenigte zonder proces. In beide gevallen heeft de regering er (iets) mee te maken.

16.4 Pim Fortuyn: →

MAAK DE OPDRACHTEN BIJ DE SAMENVATTING en HET OVERZICHT.

VOOR HET EINDEXAMEN IS DIT EEN BELANGRIJKE OEFENING. HET DUURT NOG WEL EVEN VOORDAT HET EXAMEN ER IS, MAAR VERGEET NIET: JE GAAT AL NAAR DE 3-DE EN IN DE VIERDE BEGINT HET EINDEXAMEN.

Opdracht 17 MOET je zelf doen.

Opdracht 18 XXX zelf doen!!!

